

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนที่ดีควรมีลักษณะมุ่งอนาคตโดยต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของอนาคต มีความสามารถในการคาดการณ์ไกลถึงเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนดำเนินการเพื่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม (สุรพงษ์ ชูเดช, 2534, หน้า 4)

ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี ผู้ที่มีความประพฤติดีของพลเมืองดี เช่น มีพฤติกรรมซื่อสัตย์มีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของกฎหมายบ้านเมืองและเป็นผู้ที่ไม่ประพฤติดีกฎระเบียบของสังคม ตลอดจนมีความเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติเป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2528, หน้า 50) บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนี้ จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง สามารถควบคุมตนเองได้จึงสามารถถ่วงหน่วงการกระทำที่จะทำให้ตนเองและผู้อื่นหรือส่วนรวมเดือดร้อน (เพ็ญแข ประจันปัจจนึก, 2527, หน้า 17) นอกจากนี้ ลักษณะมุ่งอนาคตยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอนาคตกับสมรรถภาพทางการเรียน มีผลทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง สามารถดำเนินชีวิตและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมอันซับซ้อน ซึ่งนับวันจะเพิ่มมากขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวได้ดี (นาตยา ปิณฑะนา นนท์, 2526, หน้า 1)

จรรยา สุวรรณทัต (2531, หน้า 48-52) กล่าวว่า ลักษณะการมุ่งอนาคตเป็นลักษณะของการมองสู่อนาคตข้างหน้าซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้งกว้างไกล ที่จะมีผลไม่เพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นและสังคมและสังคมมนุษยชาติที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมและพัฒนา ลักษณะมุ่งอนาคตจะช่วยให้บุคคล โดยเฉพาะเยาวชนเกิดแรงจูงใจที่จะแสวงหาคุณค่า เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีความสามารถมองไปในอนาคตมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้นสังคมไทยก็จะมีประชากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคตเวลา ดังนั้นเด็กที่เติบโตในครอบครัวหรือสิ่งแวดล้อมที่ดีมักได้รับการเลี้ยงดูอย่างเอาใจใส่ส่งเสริมปลูกฝังค่านิยม อุทิศเพื่อให้มีอนาคตที่ดี ดังที่

จรรยา สุวรรณทัตได้รวบรวมหลักฐานจากการค้นคว้าทางจิตวิทยาพบว่าภายในครอบครัวที่
 ปรองดองอบอุ่นด้วยสัมพันธภาพที่ดีระหว่าง พ่อแม่ลูกมีความสำคัญต่อสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชน
 เป็นอย่างมาก และเน้นว่าวัยแห่งการแสวงหาตัวเองและเป็นวัยแห่งอุดมคติ วัยรุ่นจึงต้องการตัว
 แบบที่ดีเพื่อความภาคภูมิใจและ แนวทางประพฤติปฏิบัติจากตัวแบบซึ่งในครอบครัวที่ขาดความ
 ปรองดองหรือมีความขัดแย้งจะมีผลทำให้กระทบกระเทือนต่อการพัฒนาจิตลักษณะที่เรียกว่า
 ลักษณะมุ่งอนาคตซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของบุคคลที่สามารถรอได้คอยได้ในสิ่งที่ดีกว่ามีคุณค่ากว่า
 วัยรุ่นหรือเยาวชนผู้ใดได้เติบโตจากครอบครัวที่อบอุ่นรักใคร่มีพื้นฐานจริยธรรมที่ดีวัยรุ่นหรือเยาว
 ชนนั้นก็จะมีโอกาสได้เห็นความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่เขามุ่งหวังในอุดมคติซึ่งเป็นลักษณะ โดย
 ธรรมชาติในวัยนี้กับต้นแบบที่ดีมีพฤติกรรมที่ปรากฏจริงของพ่อแม่ซึ่งความสอดคล้องนี้จะยังช่วย
 ให้วัยรุ่น แสวงหาความดีงามมากขึ้นต่อไปและความดีงามอย่างหนึ่งก็คือลักษณะการมองอนาคต
 ด้านปัญหาแทนที่จะมองชีวิตในแง่แคบและสั้น แต่วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกจากความ
 ปรองดองหรือขัดแย้งในครอบครัว จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาจิตใจและลักษณะมุ่งอนาคตทำให้
 เกิดการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตต่ำซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มิสเชล (Pervin, 1989, p.
 400, citing Mischel, 1977, p. 39) เคย์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก,
 2520, หน้า 36 อ้างอิงจาก Kay, 1975) เนอร์มิ (Nurmi, 1991, หน้า 1-59) ดวงเดือน พันธุมนาวิน
 และเพ็ญแข ประจณปัจจนิก (2520) ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2521) ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ
 คณะ (2529) และจรรยา สุวรรณทัต และคณะ (2533) พบผลตรงกัน ในด้านอิทธิพลของการ
 อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนและใช้เหตุผลบรรยากาศที่ดีในด้านความสัมพันธภาพในครอบครัว
 ตลอดจนการสังเกตผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติของตัวแบบในครอบครัวรวมทั้งเหตุการณ์แวดล้อม
 ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงขึ้นโดยลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญ
 อย่างหนึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในตัวบุคคลดังนั้นลักษณะการมุ่งอนาคตในวัยรุ่นที่จาก
 ครอบครัแตกแยก เป็นถึงสำคัญเพราะเป็นการเตรียมให้วัยรุ่น มีความสามารถในการปรับตัวให้
 เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคตตลอดจนเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของ
 สังคม เยาวชนจากครอบครัวที่แตกแยกซึ่งหมายถึงการขาดบิดาหรือมารดาหรือขาดทั้งสองฝ่ายนั้น
 มักมีโอกาที่จะเป็นผู้ที่มีปัญหาทางจิตและพฤติกรรมได้มากกว่าเด็กจากครอบครัวปกติอยู่บ้าง
 เช่นเป็นขูอาชญากรและอาชญากร เป็นเยาวชนที่มีปัญหาทางการเรียนและความประพฤติ
 เป็นผู้ที่มิสุขภาพจิตเสื่อมเป็นต้น อย่างไรก็ตามเยาวชนที่อยู่ในสภาพครอบครัวแตกแยกซึ่งเป็น
 สถานะที่ไม่ปรารถนา เด็กเหล่านี้จะมีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำดังนั้นในเยาวชนไทยที่ครอบครัว
 แตกแยก โดยเฉพาะจากสาเหตุที่สังคมยอมรับน้อย เช่น หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ จะเป็นผู้ที่มีความ

เชื่ออำนาจในตนเองต่ำ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน,งามตา วณินทานนท์และคณะ. 2536, หน้า 6-10)

ในสภาพปัจจุบัน จะพบเห็นจากสื่อมวลชนอยู่เสมอว่า มีนักเรียนบางคนบางกลุ่มชอบก่อปัญหาที่ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครองครูอาจารย์ตลอดจนเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องหนักอกหนักใจในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยอันได้แก่ การประพฤติตนเป็นเด็กเถร หนีเรียน การมั่วสุมกันตามแหล่งต่าง ๆ การประพฤติตนในทำนองซู้สาว เล่นการพนัน ซึ่งล้วนแต่ชักนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายได้เป็นอย่างดี (ไทยรัฐ, 1 มกราคม 2538) ดังที่ สุชา จันทรเฒ (2533, หน้า 3-6) กล่าวว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่เป็นมูลเหตุของใจให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย คือการที่เด็กเถรไม่ไปโรงเรียนตามปกติแต่จะไปมั่วสุมกันตามแหล่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยซึ่งจากรายงานการวิจัยของกองสารวัตรนักเรียนกรมพลศึกษา (2535, บทคัดย่อ) พบว่าเด็กที่หนีเรียนมักมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน เช่น ไม่สนใจเรียน เบื่อเรียน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้แสดงถึงความไม่รับผิดชอบในการเรียนและก่อให้เกิดผลเสียต่อการเรียนทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมายและจะเห็นได้ว่าถ้านักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนต่ำ ก็จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วยดังที่ เขียวภา กันทรวิชัยกุล (2530, บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนเป็นปัญหาที่มีผลต่อการเรียนเป็นอย่างมาก การที่นักเรียนมีผลการเรียนต่ำ เกิดจากนักเรียนขาดความตั้งใจในการเรียน เรียนไม่ต่อเนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานและแนะแนวของผู้วิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวะที่มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม เช่น โดดเรียน ขาดเรียนบ่อย การลาออกกลางคันไม่จบการศึกษาโดยสำรวจจากสถิติของนักเรียนแต่ละปีในแต่ละระดับชั้นปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 – 2542 จากแรกเข้าแรกเข้าในระดับ ปวช.1 จำนวน 300 คนแต่จบการศึกษาเพียง 215 คน นักเรียนอาชีวะที่ไม่จบการศึกษาจำนวน 85 คน ซึ่งจากการสอบถามและเก็บข้อมูลมาจากนักเรียนที่ออกกลางคันนั้นว่าเป็นเพราะสาเหตุใด ซึ่งพบว่าเป็นนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ และมาจากครอบครัวแตกแยกเป็นส่วนใหญ่ขาดการวางแผนการศึกษาและขาดการวางแผนเป้าหมายของการดำเนินชีวิตขาดทักษะและวิธีการจัดการเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ลักษณะการมุ่งอนาคตจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาลักษณะนิสัยที่อดได้รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเองเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสำเร็จหรือ ผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่าผู้ที่มิได้มุ่งอนาคตนั้นจะสามารถอดกลั้นต่อความยากหรือต้องการในปัจจุบัน สามารถหักห้ามใจตนเองไม่ให้ทำในสิ่งที่ต้องการในปัจจุบันแต่รอคอยให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ให้ผลดีในอนาคตของตนเองในปัจจุบัน โดยได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการเรียนเพื่อที่จะสำเร็จการศึกษา บุคคลที่จัดว่าเป็นผู้มุ่งอนาคตนั้นถึงจะมุ่งมั่นมีนิสัยเด่นชัดแล้ว ยังต้องมีลักษณะนิสัยบางอย่างที่สนับสนุน ได้แก่ การเป็นผู้รู้คุณค่าของเวลา การเป็นผู้รู้คุณค่าของสิ่งขอ สอดคล้องเป็นผู้ตรงต่อเวลาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญของนักเรียนอาชีวะ ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะใช้แนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาพฤติกรรม คือ การใช้เทคนิคแม่แบบก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการสร้างพฤติกรรม

ใหม่โดยการเสนอแม่แบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้วัยรุ่นได้สังเกตตัวแบบ เพื่อให้เกิดการเลียนแบบเป็นวิธีการที่เร้าใจให้วัยรุ่นสนใจและประพฤติปฏิบัติดังที่ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2527, หน้า 61) กล่าวว่า การใช้เทคนิคแม่แบบเป็นวิธีการขั้นพื้นฐานของการพัฒนาทางด้านบุคลิกภาพและสังคมโดยเสนอตัวแบบที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ผู้สังเกตหรือผู้ที่ประสงค์จะเลียนแบบสังเกตพฤติกรรมตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ของตัวแบบผลจากการสังเกตจำทำให้บุคคลเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งเป็นพฤติกรรมใหม่ ๆ ที่พึงประสงค์นอกจากนี้ยังมีอีกวิธีการหนึ่งในการแก้ปัญหาพฤติกรรม คือ การให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์ดังที่แพทเทอร์สัน (Patterson, 1980, p. 172, citing Ellis, 1962) กล่าวว่า การให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์เน้นการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อขจัดปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลโดยช่วยให้บุคคลสามารถรักษารูปแบบการคิดและการแสดงออกอย่างมีเหตุผลได้ในระยะยาวเนื่องจากกระบวนการให้คำปรึกษาจะเริ่มจากชี้ให้บุคคลตระหนักถึงความคิดที่ไม่มีเหตุผลของตนทำการฝึกคิดวิเคราะห์จากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนกระทั่งสามารถสร้างความคิดใหม่อย่างมีเหตุผลด้วยตนเอง มีความเข้าใจตนเอง สามารถควบคุมตนเองได้ มีปรัชญาชีวิตที่เป็นจริงและกว้างขึ้น

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่านักเรียนอาชีวะที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและไม่ตระหนักถึงการวางแผนการดำเนินการเกี่ยวกับเรียนในอนาคตมีความบกพร่องในคุณลักษณะด้านจิตใจ ขาดทักษะในการดำเนินชีวิตและส่วนใหญ่ขาดการสนับสนุนให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนและการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมมาจากครอบครัวแตกแยกและมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ โดยเน้นการคาดการณ์ไกลเกี่ยวกับการเรียน การวางแผนการเรียน การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและตัดสินใจเลือกได้เหมาะสมโดยผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์เพื่อลักษณะการมุ่งอนาคตของนักเรียนที่มาจากครอบครัวแตกแยก โรงเรียนเทคนิคพนิชยการสัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีลักษณะมุ่งอนาคตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อผลการใช้เทคนิคแม่แบบกับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการพิจารณาเหตุผลและอารมณ์เพื่อพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตของนักเรียนที่มาจากครอบครัวแตกแยก โรงเรียนเทคนิคพนิชยการ-สัตหีบ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางต่อครูแนะแนว ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่จะเสริมสร้าง และพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตให้กับนักเรียน

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีทดลองกับระยะเวลาของการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบเพื่อการพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบเพื่อการพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลสูงกว่าก่อนการทดลอง
4. นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบเพื่อการพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม
5. นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบเพื่อการพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลสูงกว่ากลุ่มควบคุม
6. นักเรียนที่ได้รับเทคนิคแม่แบบเพื่อการพัฒนาทักษะการมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน
7. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการพิจารณาเหตุผล - อารมณ์ เพื่อการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองดีกว่าระยะก่อนการทดลอง
8. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการพิจารณาเหตุผล - อารมณ์ เพื่อการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตในระยะติดตามผลดีกว่าระยะก่อนการทดลอง
9. นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบการพิจารณาเหตุผล - อารมณ์ เพื่อการพัฒนาทักษะมุ่งอนาคตในระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 1) ของปีการศึกษา 2544 ที่มาจากครอบครัวแตกแยกของโรงเรียนเทคนิคพัฒนศึกษา สัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี จำนวน 89 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประโยควิชาชีพ (ปวช. 1) ของปีการศึกษา 2544 ที่มาจากครอบครัวแตกแยกของโรงเรียนเทคนิคพัฒนศึกษาการสัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย จำนวน 21 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนที่มาจากครอบครัวแตกแยก มี 2 วิธี คือ

3.1.1 วิธีการทดลอง คือ

3.1.1.1 การใช้เทคนิคแม่แบบ

3.1.1.2 การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มพิจารณาเหตุผลและอารมณ์

3.1.2. ระยะเวลา

3.2 ตัวแปรตาม คือ ลักษณะการมุ่งอนาคต

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แม่แบบ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมที่มีการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตซึ่งประกอบด้วยการคาดการณ์ไกลเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพและการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม การแก้ไขปัญหา การวางแผน และความเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

2. การให้คำปรึกษากลุ่มแบบพิจารณาเหตุผลและอารมณ์คือกระบวนการที่ผู้ให้คำปรึกษาคณะหนึ่งให้ความช่วยเหลือผู้มารับคำปรึกษาเป็นกลุ่มตั้งแต่ 8 – 12 คนโดยผู้รับบริการจะเป็นบุคคลที่มีความต้องการตรงกันที่จะปรับปรุงตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือต้องการจะแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งร่วมกันสมาชิกในกลุ่มจะมีโอกาสได้แสดงออกเกี่ยวกับความรู้สึกและความคิดเห็นของแต่ละคนเป็นการได้ระบายความรู้สึกขัดแย้งในจิตใจจุดมุ่งหมายของการใช้ทฤษฎีนี้เพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาได้เข้าใจว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ไม่ใช่ตัวการที่ทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมแต่วิธีคิดที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นต่างหากที่ทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกที่ไม่เหมาะสมผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาได้เปลี่ยนความคิดต่อเหตุการณ์ที่ทำให้เขาเกิดอารมณ์รุนแรงลงลงโดยการใช้สติปัญญาค้นหาเหตุผลรับรู้เหตุการณ์ในแนวความคิดใหม่ ตลอดจนท้าทายให้ผู้รับบริการได้สำรวจ ปรักฐานความเชื่อและแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเอง ดังนั้นบทบาทของผู้ให้คำปรึกษาจึงเปรียบเสมือนครูที่คอยชี้แนะสั่งสอนชักจูงท้าทายให้ลองคิด ให้ใช้ทักษะการคิดอย่างมีระบบในการแก้ปัญหา เมื่อผู้ให้คำปรึกษาปฏิบัติตามขั้นตอนการให้คำปรึกษาทั้ง 4 ขั้นตอนและ

เลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีความคิดที่มีเหตุผลมากขึ้นซึ่งผลให้คำปรึกษามีอารมณ์ที่เหมาะสมและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมได้

3. ลักษณะการมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลจากการกระทำเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนอาชีวะสามารถวางแผนด้านการเรียนของตนเองในอนาคตได้และมองเห็นผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความเพียรพยายามปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้และสามารถอดได้รอได้ในผลของการปฏิบัตินั้น โดยมี

3.1 สามารถคาดการณ์ไกลเกี่ยวกับการเรียน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการเรียน

3.2 วางแผนดำเนินการเกี่ยวกับการเรียน ได้แก่

3.2.1 ให้นักเรียนอาชีวะพิจารณาถึงเรื่องความสามารถและความสนใจของตนเองเกี่ยวกับการเรียน

3.2.2 กำหนดทางเลือกเกี่ยวกับการเรียนให้สอดคล้องกับ 3.2.1 และสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการเรียน

3.2.3 ให้นักเรียนอาชีวะพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.2.4 ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับนักเรียนอาชีวะมากที่สุด

3.3 มีความเพียรพยายามในการกระทำ อดได้รอได้ เพื่อความสำเร็จในอนาคตโดยดำเนินการตามที่ได้ตัดสินใจเลือกในข้อ 3.2.4

4. ครอบครัวยุคใหม่ หมายถึง นักเรียนอาชีวะที่อยู่ในสภาพการที่บิดาหย่าร้างตามกฎหมายหรือแยกกันอยู่โดยพฤตินัย หรือบิดามารดาเสียชีวิต หรือบิดามารดายังมีชีวิตแต่อยู่ที่อื่น